

Vzgojni načrt OŠ Šmarje pri Kopru

*Človek ne sme storiti vsega,
kar more in kar se mu zljubi.
Ni svobode brez vezanosti! Človek je
odgovoren zase, za sočloveka in svet.
(Woytila)*

Nekaj uvodnih besed

Vzgoja ni enostavna, ima mnogo podvprašanj in poglavij. Izziva nas, da o njej razmišljamo, se pogovarjamo, pišemo, jo raziskujemo, prirejamo posvete na to temo.

Z vzgojnim načrtom želimo doseči boljše rezultate pri rasti naših učencev v odgovorne, samozavestne in ustvarjalne odrasle. S skupnimi močmi želimo ustvariti varno, delovno okolje, ki bo polno izzivov in možnosti spoznavanja svojih zmožnosti. Še več, da jim bo omogočila zdravo socialno okolje, kjer se bodo otroci in odrasli dobro počutili, kamor bodo radi prihajali in kjer bodo osebno rasli.

Prepričani smo, da sistematično strokovno delo daje boljše rezultate kot priložnostne in naključne akcije ali prizadevanja nekaterih, včasih osamljenih, entuziastov.

Zavedamo se, da se ne bomo vedno strinjali, katera rešitev je najboljša, ker se ravno na tem področju soočamo z različnimi pogledi in vrednotenji. Toda odprt pogovor, spoštovanje in dobronamernost vodita k boljšim rešitvam.

Vloga in namen vzgojnega načrta

- vzgojiti naše učence in učenke glede na svoje osebne lastnosti in značilnosti v spoštljive, samostojne, samozavestne, prijateljske, poštene, pravične, kritične, solidarne, razmišljujoče, delavne, ustvarjalne, zadovoljne in uspešne osebnosti, ki bodo znale, zmogle živeti in zadostiti današnjim, predvsem pa prihodnjim potrebam in zahtevam sodobne evropske družbe,
- pripisati vzgoji v šoli enakovreden pomen kot izobraževanju v šoli,
- izboljšati klimo na šoli,
- zagotoviti enotno delovanje, celovitost, sistematičnost vzgojnega dela in avtonomijo šole,
- povečati pripadnost, odgovornost in sodelovanje učencev, staršev, strokovnih delavcev in lokalnega okolja,
- VN je namenjen učencem, staršem, strokovnim delavcem, vodstvu in vsem delavcem naše šole.

Izhodišča za oblikovanje vzgojnega načrta

- je oblikovan na osnovi vizije in poslanstva šole,
- je del Letnega delovnega načrta šole,
- je način izvajanja Kurikula šole,
- dosežen na sodelovanju in konsenzu med strokovnimi delavci šole, učenci, starši in predstavniki lokalne skupnosti.

Vsebine vzgojnega načrta

- Temeljne vrednote in načela šole
- Vzgojne dejavnosti (proaktivne dejavnosti in svetovanje ter usmerjanje učencev)
- Vzajemno sodelovanje s starši in okoljem
- Pohvale, priznanja, nagrade
- Vzgojni postopki
- Vzgojni ukrepi
- Vzgojni opomini

1. Temeljna načela in vrednote

Dober učitelj je tisti, ki je spoštljiv do sebe in drugih, se pozna, primerno izraža svoja mnenja, se zna spoprijemati s težavami in konflikti, dela se loti odgovorno in ustvarjalno. Zakaj? Ker vsak učitelj vzgaja s svojimi dejanji, s svojimi odločitvami, s svojim ravnanjem, s svojo vizijo.

Vzgoja v šoli temelji na naslednjih načelih:

- oblikovanje optimalnega življenjskega, učnega in vzgojnega okolja v fizičnem, psihološkem, socialnem in duhovnem smislu,
- vključevanje strpnosti, sodelovanje,
- skupno reševanje težav, dogovarjanje,
- zavzetost za vsakega posameznika, iskanje odličnosti posameznikov in odnosov,
- zaupanje in zagotavljanje varnosti.

Vrednote se nanašajo na:

- Odgovornost, ki jo izkazujejo učenci z izpolnjevanjem svojih dolžnosti in upoštevanjem šolskih pravil, učitelji s svojo strokovnostjo, ustvarjalnostjo, empatijo, omogočanjem zdravega okolja, doslednostjo in spoštljivostjo ter starši s svojo skrbnostjo, sodelovanjem s šolo, vzpodbujanjem otroka in spremljanjem njegovega razvoja.
- Spoštovanje, saj je to pogoj za uspešnost pri doseganju naših ciljev. Pomembno je, da priznavamo in sprejemamo sebe in druge, se vzpodbujamo, si pomagamo in skupaj iščemo najboljše rešitve.

- Znanje, ki nam odpira pot od enega do drugega, kar nam omogoča, da skupaj razvijamo ustvarjalnost, vedoželjnost, uspešnost, aktivnost in uporabnost znanja.

Vzgojni načrt na šoli gradimo sistematično, upoštevamo zakonske podlage in priporočila stroke, hkrati pa tudi z lastnim izobraževanjem in spremljanjem svojih vzgojnih metod in pristopov. Projektna skupina je izdelala skupno predlogo, kjer smo vsi strokovni delavci šole opredelili svoje vzgojno delovanje in raziskovali različne vzgojne metode. Vsako šolsko leto načrtujemo svoje vzgojno delovanje in skrbimo za profesionalni razvoj.

2. Vzgojne dejavnosti

Pri vzgoji, ki temelji na proaktivnem delovanju, so najpomembnejši zgledi, ki jih dajejo učencem vsi zaposleni na šoli v vsakem svojem delovanju in dejanju. Ne gre v prvi vrsti za besede, za izražanje različnih vrednot, za poučevanje, prepričevanje ali preprečevanje, temveč je najpomembnejše ravnanje. **Temeljno je, da zgled v prvi vrsti ni beseda, temveč dejanje.** Zato je pomembno, da vsi zaposleni presojujejo svoja ravnanja z vidika vrednot in konkretnih vrednotnih usmeritev.

Proaktivne vzgojne dejavnosti so sistemske ali projektne.

Sistemske proaktivne in preventivne dejavnosti so sestavina celovite kulture šole in se izražajo v vsakodnevni šolski praksi. Pomembni sistemski dejavniki so kakovost pouka, načini spremljanja napredka učencev in načini ocenjevanja znanja, vzgojni in komunikacijski stili, usklajenost pedagoških delavcev, itd. Šola načrtuje in izvaja vzgojne dejavnosti na ravni šole, na ravni posameznih razredov ali oddelkov in ko je potrebno, tudi na ravni posameznih učencev.

Proaktivne in preventivne vzgojnih dejavnosti:

- oblikovanje varne, skrbne, urejene, inkluzivne in v uspešnost naravnane učeče se skupnosti,
- oblikovanje oddelčnih dogovorov o temeljnih vrednotah skupnega življenja in načinih ravnanja ter sodelovanje pri oblikovanju pravil šolskega reda,
- aktivno vključevanje učencev v načrtovanje, izvajanje, vrednotenje učenja in dela v skladu z njihovimi zmožnostmi,
- organiziranje aktivnega preživljanja časa učencev pred in po pouku ali med odmori (forum, prostovoljno delo, tekmovanja, športne dejavnosti, kvizi, šolski radio, plakati ...),
- izvajanje razvojnih in drugih projektov šole in vključevanje v širše, tudi mednarodne projekte, kot odlične priložnosti za poglobljeno vzgojno delo na mnogih področjih,
- sistematično načrtovanje in izvajanje razrednih ur,
- razvijanje socialnih veščin, skrb za ustrezno komuniciranje, sodelovalno učenje, organiziranje prostovoljnega dela, vrstniške pomoči in medgeneracijskega sožitja,
- poudarjanje zgledega vedenja učencev, pogovarjanje o takem vedenju, stik z ljudmi z visoko etiko in razvito ustvarjalnostjo,
- obravnavanje različnih življenjskih problemov vrstnikov in odraslih in usposabljanje za uspešno reševanje problemov,

- navajanje na procese samovrednotenja, samokontrole, vzpodbujanje zavedanja svobode in odgovornosti za posledice lastnega vedenja,
- vrstniško svetovanje in posredovanje, telefon v stiski, načrtovanje časa za pogovore,
- izvajanje dejavnosti, ki povezujejo učence, delavce šole, starše in lokalno skupnost,
- načrtno, sistematično in redno vključevanje staršev v življenje in delo šole, organiziranje šole za starše ali klubov staršev za boljšo šolo, izvajanje tematskih srečanj s starši ali oddelčnih sestankov staršev in učiteljev,
- načrtno in sistematično izvajanje preventivnih dejavnosti za preprečevanja zasvojenosti, nasilništva, spolnih zlorab in drugih odklonskih pojavov (razredne ure, osebni pogovori, dnevi dejavnosti, projekti, ...),
- spoznavanje okoliščin, v katerih se pojavljajo za šolo značilni problemi, s spoznavanjem s stališči in predlogi vseh udeležениh,
- povečanje nadzora na določenih krajih in v določenem času (odmori, čas po pouku, zunanje površine šole...),
- odzivnost in pravočasnost pri reševanju problemov, hitro in načrtno reševanje.

3. Vzajemno sodelovalni odnos s starši

Zavedamo se, da starši nosijo pomemben delež odgovornosti za otrokov razvoj in napredek, zato je sodelovanje s starši nujno.

Starše šola vabi na različna srečanja, prireditve in druge oblike druženja, saj je to osnova za pridobivanje zaupanja in plodno sodelovanje:

- predavanja in delavnice za starše v okviru oddelčne skupnosti,
- predavanja in delavnice za starše v okviru Kluba staršev,
- vključitev staršev v različne dejavnosti šole: v dneve dejavnosti, tabore in šole v naravi, posebne oblike dela z oddelki, idr.

Svetovalna pomoč staršem v vzgojnih zadevah in redno informiranje staršev o vedenju njihovih otrok je organizirana mesečno na govorilnih urah, trikrat na leto na roditeljskih sestanki ter po potrebi izraženi s strani staršev, učencev ali strokovnih delavcev šole.

Šola starše informira v pisni obliki (pisna obvestila posredovana učencem ter plakati na oglasni deski) in na svoji spletni strani.

4. Pohvale, priznanja

Vsak napredek učenca, vsak dosežek ali izdelek, ki je nastal po določenem naporu učenca ter vsako dobro dejanje zahteva pohvalo oziroma priznanje.

Pohvale (viden napredek pri določenem predmetu, športni dosežek, izdelek...) zabeležijo in izrekajo razrednik ali mentor, priznanja (državna priznanja, dobro dejanje...) izreka ravnatelj.

Pohvale in priznanja dobijo učenci v pisni obliki ter so javno pohvaljeni.

5. Vzgojni postopki

Svetovanje in sporazumno reševanje medsebojnih problemov in sporov

Cilji svetovanja so, da se učenec uči:

- oblikovati lastne cilje in strategije za njihovo uresničevanje,
- organizirati lastno delo za večjo učinkovitost,
- spremljati svojo uspešnost,
- razmišljati in presojeti o svojih vedenjih in ravnanjih drugih ljudi,
- prevzemati odgovornost in sprejemati posledice svojih dejanj,
- empatičnega vživljanja v druge sprejemanja različnosti,
- opazovati lastna občutja, razmišljanja in vedenja,
- razumeti vzroke za neustrezna vedenja pri sebi in drugih,
- reševati probleme in konflikte,
- ustrezno ravnati v situacijah, v katerih je prisoten stres, strah, tesnoba, jeza, žalost, občutki sramu ali krivde, konflikti, apatičnost, frustracije, doživljanje neuspehov, depresija (čustvena inteligentnost),
- razvijati realno in pozitivno samopodobo in samospoštovanje.

Svetovanje se lahko izvaja v okviru ur oddelčnih skupnosti, pogovorov z učenci v času govorilnih ur za starše in učence, ob sprotne reševanju problemov in drugih priložnostih.

Oblike pomoči učencu so lahko še:

- organizacija pomoči učitelja ali sošolcev pri učenju,
- načrtno vzpostavljanje določenih socialnih povezav med učenci,
- vključevanje v določene dejavnosti,
- uvajanje v določene funkcije in druge pomembne odgovornosti,
- nudenje različnih oblik zunanje pomoči,
- dogovori z učencem o občasnih individualnih programih,
- zagotavljanje varnosti itd.

Restitucija

Restitucija je oblika vzgojnega postopka, ki omogoča posamezniku, ki je s svojim ravnanjem povzročil materialno in moralno škodo drugemu, skupini ali šoli, da to popravi. Posameznik se v postopku sooči s posledicami svojega ravnanja, sprejme odgovornost za takšno ravnanje in poišče načine, s katerimi svojo napako popravi oziroma se z oškodovancem dogovori za načine poravnave.

Poravnava je smiselno povezana s povzročeno psihološko, socialno ali materialno škodo, zahteva odločitev in napor tistega, ki je škodo povzročil, spodbuja pozitivno vedenje, poudarja vrednote. Kaznovalca ni, zato učenec ustvarjalno rešuje problem. Restitucijo lahko razumemo kot posebno polje vzgoje, katerega cilj je, da učenci kritično razmišljajo o svojem vedenju in da sami popravijo posledice slabo preiščenih dejanj.

Šolska mediacija

To je postopek, v katerem se osebe, ki so v sporu, ob pomoči tretje osebe pogovorijo ter ugotovijo, kje so točke njihovega spora, ki izmenjajo stališča, izrazijo svoja mnenja, ideje, težave in strahove ter skušajo najti rešitev, ki bo ustrezala stranem v sporu. V mediaciji prevzmeta sprti strani sami odgovornost za razrešitev nastalega konflikta. Proces mediacije vodi in usmerja mediator, ki je zaupna in popolnoma nevtralna oseba in je ustrezno praktično in teoretično usposobljen.

Za učence, ki potrebujejo posebno pozornost in strokovno pomoč, učenec, starši in strokovni delavci šole oblikuje individualizirani vzgojni načrt učenca. Ta učencu pomaga doseči pozitivne spremembe v načinih zadovoljevanja lastnih potreb, upoštevanja potreb in pravic drugih (do nemotenega učenja in dela, varnosti...), sprememb na področju učenja in vedenja. Pri tem je potrebno upoštevati posebnosti učenca. Kadar starši učenca niso pripravljeni sodelovati, oblikuje šola individualizirani vzgojni načrt brez njih.

Individualizirani vzgojni načrt vsebuje:

- jasen opis problema,
- jasen opis ciljev učenja in vedenja,
- načrt ustreznih pomoči učencu in posebnih vzgojnih dejavnosti,
- strinjanje učenca, staršev in delavcev šole o lastnih nalogah in obveznostih, ki izhajajo iz uresničevanja načrta,
- morebitne izjeme in odstopanja od dogovorjenih pravil,
- način spremljave izvajanja načrta,
- posledice uresničevanja oziroma neuresničevanja dogovorjenega.

6. Vzgojni ukrepi

Vzgojni ukrepi obsegajo posledice kršitev pravil šole. Uporabljajo se, kadar učenci niso pripravljeni sodelovati pri reševanju problemov in so bile predhodno izvedene vse druge vzgojne dejavnosti. Učencem pomagajo spoznavati njihove obveznosti do drugih ljudi in pomen pravil v družbeni skupnosti. Izvajanje vzgojnih ukrepov je povezano z nudenjem podpore in vodenjem učenca, iskanje možnosti in priložnosti za spremembo neustreznega vedenja. Pri tem sodelujejo učenec, starši in strokovni delavci šole, ki skupaj oblikujejo predloge za rešitev:

- ukinitve nekaterih pravic in ugodnosti, ki so povezane s kršitvami pravil šole, predpisanih dejavnosti in standardov;
- povečan nadzor nad učencem, ko je v šoli, a ne pri pouku;
- zadržanje na razgovoru po pouku v zvezi z reševanjem problemov v soglasju s starši;
- kadar učenec pogosto ogroža varnost, ne upošteva navodil in zato šola ne more prevzeti odgovornosti za varnost in izvedbo pedagoškega procesa izven prostorov šole (dnevi dejavnosti, šole v naravi ...), šola poskrbi za dodatno spremstvo

strokovnega delavca ali pa za takega učenca organizira nadomestni vzgojno izobraževalni proces v šoli;

- odstranitev učenca od pouka: mogoča je kadar učenec s svojim vedenjem onemogoča izvajanje pouka kljub predhodnim pogovorom, dogovorom in opozorilom. Cilj odstranitve je vzdrževanje jasno postavljenih mej, sprejemljivega vedenja in omogočanje nemotenega učenja drugih učencev v oddelku. Učenec v času odstranitve opravlja delo pod nadzorom strokovnega delavca, ki ga določi ravnatelj. Strokovni delavec mu lahko pomaga pri reševanju problema, zaradi katerega ni pri pouku. V primeru odstranitve učenca od ure pouka, mora učitelj z njim opraviti razgovor še isti dan, skupaj pregledata opravljeno delo in se dogovorita o nadaljnjem sodelovanju.

Šola lahko oblikuje in izvaja tudi druge vzgojne ukrepe. O vzgojnih ukrepih se vodijo ustrezni zapisi, ki ne vplivajo na vzgojne opomine. Zapise vodi razrednik oziroma svetovalna služba.

7. Vzgojni opomini

Vzgojni opomin se izreče, kadar so izčrpana vsa pedagoška sredstva vsebovana v vzgojnem načrtu šole. Izrek vzgojnega opomina je povezan z obveznostjo izvajanja usmerjenih individualiziranih proaktivnih, svetovalnih in drugih vzgojnih dejavnosti in s sodelovanjem zunanjih institucij. V skrajnem primeru je posledica vzgojnih opominov premestitev učenca v drugi oddelek ali šolo. V nekaterih primerih tudi brez soglasja staršev. Odločitev o tem mora biti podprta s strokovnimi mnenji sodelujočih institucij.

Vzgojni opomini so:

- opomin razrednika,
- opomin oddelčnega učiteljskega zbora,
- opomin ravnatelja,
- prešolanje.

Šmarje, 20. 1. 2009

Pripravila

Vesna Starman, vodja skupine za VN

Edi Glavina, ravnatelj